

14.6.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö

**Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukio-
lain muuttamisesta**

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu hallituksen esitysluonnos perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan täsmennettäväksi opetuksesta epäämistä koskevaa sääntelyä. Lakeihin lisättäisiin säännös lapsen edusta opetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia muutettaisiin siten, että opettajalla ja rehtorilla olisi velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä tai kiusaamisesta niihin syyllistyneen tai niiden kohteena olevan oppilasta huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Opiskelijan erottamisesta päätäisi jatkossa oppivelvollisen osalta koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin.

Perusopetuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppilas voitaisiin evätä jäljellä olevan päivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Perusopetuksen ja toisen asteen sääntelyä täsmennettäisiin myös siten, että epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Oppilaalle tehtäisiin suunnitelma, jossa määriteltäisiin ne käytännön toimet, joilla tuettaisiin oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen.

Lakeihin nykyisin sisältyvää kaksoisrangaistuksen kieltoa koskeva sääntely ehdotetaan kumottavaksi. Perusopetuslain ja lukiolain muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn tehtäisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista johtuvat muutokset.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö.

Esitysluonnos liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta. Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Vaikutuksista

Esitysluonnoksella on arvioitu olevan vähäiset taloudelliset vaikutukset. Esitysluonnoksen mukaan esi- ja perusopetuksen kustannusten arvioinnissa on käytetty psykologin tuntipalkkaa, n. 35 euroa/tunti. Palkka on laskettu käyttäen Tilastokeskuksen kokonaisansion keskiarvoa,

minkä lisäksi on huomioitu lomarahat ja työnantajakulut. Ehdotetun suunnitelman laatimiseen on arvioitu kuluvan keskimäärin kaksi työtuntia. Koska valmistelussa ei ole käytettävissä yksiselitteistä tilastotietoa siitä, kuinka monelta esi- ja perusopetuksen oppilaalta opetus on evätty, esitysluonnoksessa on arvioitu, että tapauksia voisi olla arviolta 5 000 vuosittain. Kustannusvaikutus edellisten pohjalta olisi näin ollen arviolta 350 000 euroa vuodessa. Esi- ja perusopetuksen osalta kustannuksen maksetaan osana kuntien peruspalveluiden valtionosuutta momentilta 28.90.30. vuodesta 2022 alkaen.

Toisen asteen osalta epäämisiä on arvioitu olevan noin 200 vuosittain, minkä perusteella taloudelliset vaikutukset olisivat noin 15 000 euroa.

Määrärahatarpeet käsitellään ja päätetään valtiontalouden menokehyksen puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa. Vuosien 2022 – 2025 julkisen talouden suunnitelmassa ei ole varattu määrärahaa esityksestä aiheutuviin kustannuksiin. Vuoden 2022 talousarvioprosessi on vireillä. Valtiovarainministeriö katsoo, että ennen kuin esitys on annettavissa eduskunnalle, esitysluonnoksesta aiheutuvien kustannusten rahoitus on ratkaistava.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa ei arvioitu sitä, miten oppilaan mahdollisuus keskustella epäämisen aikana henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa on tarkoitus käytännössä toteuttaa ja miten sen arvioitu toteutuvan eri opetuksen ja koulutuksen järjestäjien osalta valtakunnallisesti ja paikallisella tasolla. Esitysluonnoksesta ei käy selkeästi ilmi ehdotetun muutoksen suhde oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013), jossa säädetään oppilaan ja opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon (ml. psykologi- ja kuraattoripalvelut).

Muutoksenhausta

Esitysluonnoksen mukaan laissa säädettäisiin edelleen päätöksistä, joissa muutoksenhaun esiasteena toimii aluehallintovirastolle tehtävä oikaisuvaatimus. Näistä päätöksistä ei edelleenkään voisi valittaa suoraan hallinto-oikeuteen, vaan valittaminen olisi mahdollista ainoastaan niistä tehdyistä aluehallintoviraston oikaisupäätöksistä. Tällainen asia on mm. perusopetuslaissa tarkoitetun erityisen tuen järjestäminen. Perusopetuslain 17 §:n mukaan erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä on määrättävä oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä sekä myös mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja muut palvelut.

Voimassa olevan perusopetuslain 42 a §:n 1 momentin mukaan perusopetuslain 31, 32 ja 33 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyä etua ja oikeutta koskevaan asiaan haetaan kuitenkin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Mm. mainitun 31 §:n mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet. Asiaa on tulkittu käytännössä siten, että esimerkiksi avustajapalvelua koskevasta päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen, vaikka se tehtäisiin perusopetuslain 17 §:n mukaisesti erityisen tuen päätöksen yhteydessä.

Koska hallinto-oikeudelle tehtävää valitusta koskeva pykälää esitetään perusopetuslaissa muutettavaksi siten, että siinä ei enää nimenomaisesti viitata pykäliin, joiden mukaista etua tai oikeutta koskevasta päätöksestä valitetaan suoraan hallinto-oikeuteen, saattaisi esitysluonnoksen jatkovalmistelussa olla oikeusturvan ja myös viranomaisten välisen tehtävänjaon varmistamiseksi tarpeen harkita, tulisiko muutoksenhakuviranomaisten, eli aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden, välistä tehtävänjakoa selkeyttää erityisen tuen päätökseen liittyen.

Lopuksi

Esitysluonnos tulee kuntalain (415/2015) 13 §:n mukaisesti käsitellä kuntahallinnon ja talouden neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen